

Intervju s predsednikom Levice, dr. Matej T. Vatovec

Spraševala sta Žana Gerdej in Gal Gračanin

1. Državni zbor več kot polovico zakonov sprejme po skrajšanem ali nujnem postopku. Sprejeta zakonodaja je zaradi tega manj kvalitetna, opozicija in javnost pa težje sodelujeta pri razpravi. Se vam zdi količina sprejete zakonodaje po t. i. hitrih postopkih prevelika, kako to vpliva na vas kot poslanca, kako ocenjujete trenutno ureditev rednega zakonodajnega postopka in na kakšen način bi reševali to problematiko?

Menim, da je takšno hitro spreminjanje zakonodaje velika težava, vendar bi rad poudaril, da to ni zgolj problematika nujnega in skrajšanega zakonodajnega postopka, ampak je težava predvsem v tem kako se zakonodaja pripravlja. Do nujnih postopkov res prihaja prepogosto oz. se jih v največji meri zlorablja, ker jih vlada običajno predlaga zaradi implementacije kakšne od evropskih direktiv, z implementacijo katerih se vedno zamuja in se jih potem s pomočjo nujnega zakonodajnega postopka poizkuša zadnji trenutek prenesti v slovenski pravni red. Pogosto pa se tudi izkaže, da gre pri uporabi nujnega zakonodajnega postopka zgolj za nek jasen maneuver s katerim skuša vlada kakšno stvar na hitro izpeljati. To seveda ne vpliva zgolj na način kako se zakonodaja sprejema, temveč predvsem tudi na možnost sodelovanja javnosti v zakonodajnem postopku. Opomnil bi rad tudi na Resolucijo o normativni dejavnosti vlade, ki jo sprejela trenutna vlada in ki je kršena v 60% vseh zakonodajnih postopkov. Vlada si je torej postavila program sprejemanja zakonodaje, ki pa ga sama krši v več kot polovici primerov. To po eni strani definitivno kaže na problem politične kulture v Sloveniji, po drugi strani pa tudi kaže na pomanjkanje mehanizmov, ki bi omogočili sprejemanje zakonodaje na nek odgovoren način.

Prav pri uporabi nujnega zakonodajnega postopka je lepo vidna ločnica med učinkovito zakonodajo, ki je v večini primerov sprejeta po rednem zakonodajnem postopku in med interesno zakonodajo, kar je bilo najbolj eklatantno vidno v primeru *Lex Magna* in pa tudi v primeru Zakona o vzpodbujanju investiciji, ki sta bila oba sprejeta po nujnem zakonodajnem postopku. Oba zakona sta namenjena temu, da bodo lahko, recimo temu nosilci tujega in domačega kapitala, lažje izpeljali načrtovane posle. Pri tem se zastavlja vprašanje v čigavem interesu deluje vlada. Ali vlada deluje v interesu državljanek in državljanov in si prizadeva za sprejemanje učinkovite zakonodaje, ali pa služi nekim drugim interesom. V zadnjem mandatu smo večkrat videli, da je to slednje prej pravilo kot izjema.

Problem je tako predvsem v tem, da se skuša s krajšimi postopki izpeljati določene rešitve, kar botruje k temu, da so te rešitve nespametne, zaradi česar se pogosto zgodi, da mora Državni zbor takšne zakone popravljati. Menim, da bi morala vlada priti v Državni zbor s predlogom zakona, ki je dodelan, da k zakonu ni potrebno sprejeti cele kopice amandmajev, da je vsaj za silo operativen. Včasih se zgodi tudi to, da vlada v Državni zbor posreduje predlog zakona, ki je ustavno neskladen, kar se mi zdi še posebej nesprejemljivo. V poslanski skupini Levica smo v tem mandatu vladi predlagali, da naj zagotovi večje sodelovanje strokovne in laične javnosti v zakonodajnem postopku, kar je vlada tudi sprejela, vendar se teka vseeno ne drži. Majhen korak k reševanju te problematike je bil narejen s spremembo poslovnika, ki sedaj določa, da mora predlog zakona vsebovati tudi navedbo kdo je sodeloval pri

pripravi zakona. Osebe, ki so zakon pisale morajo biti poimensko naštetje pri tem pa je potrebno navesti tudi koliko finančnih sredstev je pisec za pripravo zakona prejel.

Navedba tega je seveda pomembna predvsem zaradi tega, ker pisci zakonov le te pogosto pišejo za različne interesne skupine, ki želijo vplivati na vsebino zakonov. S to zahtevo se želi omogočiti neka transparentnost na tem področju, da lahko vsi vemo ali je zakon pisan za določeno skupino ljudi ali je zakon napisan z mislijo na vse naslovnike.

Trenutna ureditev rednega zakonodajnega postopka v Poslovníku se mi zdi primerna in z neko preišljeno politikó bi lahko praktično vse zakone speljali po rednem zakonodajnem postopku. Z uporabo rednega postopka omogočimo več časa za javno razpravo, prav tako pa imamo poslanci več časa za razpravo o zakonu v Državnem zboru. Redni zakonodajni postopek omogoča tudi obravnavo zakona na plenarni seji že v prvi obravnavi, kar povečuje možnost izmenjave mnenj in stališč med vsemi poslanci. Problem vidim predvsem v tem, da je trenutna ureditev na papirju ustrezna, vendar se v praksi velikokrat povozi pripombe in komentarje strokovne javnosti, še hujše pa je, da poslanci kdaj pri sprejemu zakona ne upoštevajo niti mnenja Zakonodajno-pravne službe Državnega zbora – to se mi zdi nesprejemljivo.

2. V zadnjih dvajsetih letih je opazen trend pogostega spreminjanja oziroma noveliranja zakonodaje. Pogosto spreminjanje zakonodaje prinaša rešitve za nastale družbene probleme vendar hkrati zaradi nepredvidljivosti odvrača tuje investitorje in otežuje delo domačemu gospodarstvu. Kakšen je vaš pogled na to problematiko?

Prepogosto noveliranje je problem, ne vem če smo v tem posebnost, ampak določene novele gredo že proti koncu abecede, kar je za tako mlade zakone definitivno preveč. Ne vem koliko tako pogosto spreminjanje zakonodaje vpliva na gospodarstvo, vendar pa bi rad opozoril na problematiko uporabe in razumevanja zakonov s strani tistih, ki so v bolj podrejenem položaju, se pravi na navadne prebivalke in prebivalce. To je problematično predvsem na področju sociale in pravosodja, kjer nenehne spremembe in krpanje zakonodaje, ki pogosto niti ne odpravljajo težav, otežujejo razumevanje in uporabo teh zakonov v praksi. S tem imajo probleme predvsem tisti, ki imajo manj pravnega znanja oz. pravne pismenosti in bi v večini primerov potrebovali največ zaščite, predvsem na socialnem področju. Če govorimo o spremembah na pravosodnem področju, lahko ugotovimo, da so tisti, ki si ne morejo privoščiti dobrih odvetnikov v veliko slabšem položaju od tistih, ki si jih lahko – to se ne bi smelo dogajati.

Problematiko prepogostega spreminjanja zakonodaje bi lahko na splošno reševali s tem, da bi k sprejemanju zakonodaje pristopili z malo več zdravega razuma. Menim, da je inflacija zakonodaje v veliko primerih tudi to, da poizkuša vlada s sprejemanjem velike količine zakonov pokazati, da nekaj dela. Problem, je da k tej zakonodaji ne pristopi z nekim resnim razmislekom. Vemo, da se z novelami skuša odpravljati neke težave, ki se pojavljajo, ampak mislim da je treba na stvar pogledati širše. Ni vedno najboljše da z vsako novelo iščemo neke nove rešitve za konkretno problematiko, temveč je potrebno gledati sistemsko. Če določen zakon ne učinkuje na način kot bi si želeli, to še ne pomeni, da je zakon slab, pogosto se zgodi da zakon oz. njegova določba ne deluje, zato ker tudi širše v družbi nekaj ne deluje.

Na tem mestu bi rad opozoril tudi na težavo inflacije zakonskega urejanja. Menim, da je učinkovit pravni red takšen, ki ima čim manj zakonov. Pri nas imamo težavo, da se različna področja družbenega

življenja v Sloveniji tako deregulira, da je potrebno potem učinke, ki jih prinaša ta deregulacija regulirati z zakonodajo – kar je paradoks sam po sebi.

Rešitev trenutne situacije vidim predvsem v povečanju politične kulture oz. kulture na splošno. Morda bi se lahko zgledovali po skandinavskem modelu kjer se v enem mandatu po navadi sprejem štiri do petkrat manj zakonov kot v Sloveniji. Mislim, da gre bolj za vprašanje odgovornosti kot pa vprašanje pravnega urejanja.

3. Pravna stroka očita zakonodajalcu, da je pri sprejemanju zakonodaje ne upošteva v zadostni meri in da ne namenja dovolj sredstev za predhodne raziskave na ciljnem področju. Zaradi tega imajo sprejeti zakoni dogmatične in sistemske napake. Ali bi po vašem mnenju moral Državni zbor v postopku sprejemanja zakonodaje več sredstev namenjati za raziskave in imeti bolj neodvisno vlogo in ne biti v takšni meri odvisen od Vlade in kako bi to dosegli?

Zdi se mi, da težava ni toliko v izobraževanju poslancev, saj ima vsaka poslanska skupina določen nabor ljudi, ki lahko uspešno pokrije vsa področja zakonodaja. Težavo vidim v tem, da zmanjka ta javna obravnava predloga zakona. Sedaj sicer imamo spletni portal e-demokracija, na katerem je zakon objavljen mesec dni in lahko vsak poda svoje mnenje k zakonu. K zakonom tako dobimo korektne opazke strokovnjakov, ki pa so v večini primerov enostavno preslišani. Vlada sicer govori, da imajo strokovnjaki pristranska stališča, ampak zdi se mi, da jih vlada presliši predvsem zaradi tega, ker si je nek zakon zamislila in ga ne želi spreminjati. Vlada ni pripravljena niti malo popustiti in v tem je glavni problem, če mene vprašate.

Če bi želeli sprejemati učinkovito in dobro zakonodajo, bi morali po mojem mnenju veliko več pozornosti nameniti ravno sodelovanju tako vlade kot tudi Državnega zbora s strokovno in zainteresirano javnostjo. Predvsem na pomembnejših področjih se je že večkrat zgodilo, da je prišlo v Državni zbor več kupov papirja s pripombami in pomisleki glede sprejetja določenega zakona, pa so bile skoraj vse pripombe preslišane. Menim, da koalicija s tem, ko brezpogojno podpira vse kar v Državni zbor predlaga vladan, dela predvsem škodo sebi. Zaradi tega se mi zdi, da bi kakšno izobraževanje poslancev oz. več raziskav v Državnem zboru pomagalo pri reševanju te problematike – poslanci koalicije namreč nimajo nobene želje, da bi upoštevali mnenje strokovne javnosti.

Pomembno vlogo pri sprejemanju zakonodaje ima tudi Zakonodajno-pravna služba Državnega zbora. Ta poda svoje mnenje k vsakemu zakonu, ki se obravnava v državnem zboru. Dokler so predlogi oz. pripombe zgolj nomotehnične se jih upošteva, v ostalih primerih pa temu žal vedno ni tako. Naj spomnim na Zakon o tujcih, kjer je Zakonodajno-pravna služba podala določene vsebinske pomisleke o zakonu, vlada pa se je na to odzvala s protiargumenti Vladne službe za zakonodajo. Res je, da je načeloma Zakonodajno-pravna služba nekakšno posvetovalno telo in nima jasne ali zavezujoče vloge v poslovniški ureditvi, vendar se mi zdi, da ni pravilno da se njeno mnenje presliši, če ni skladno s tistim kar želi vlada.

4. Že vse od sprejetja ustave se v Državnem zboru pojavljajo predlogi za spremembo volilnega sistema. Kako bi ocenili trenutno ureditev in ali podpirate spremembo volilnega sistema, če kakšno?

Mislim, da pri nas ni toliko problem v volilnem sistemu, temveč predvsem v pomanjkanju neke demokratičnosti oz. vpliva, ki bi ga morali v skladu z ustavo imeti volivci. S tem mislim predvsem na to, da volivci trenutno nimamo ustreznega vpliva na to kdo bo izvoljen, še manj pa ga imamo po tem, ko je ta že izvoljen. Za doseg tega bi verjetno morali iti v neko širšo reformo, pri čemer pa se mi

zavzemamo za ohranitev proporcionalnega sistema z nekaterimi popravki. Volivcem bi morali zagotoviti večji vpliv oz. izbiro, kar lahko zagotovimo s preferenčnim glasom ali pa morda s tem, da bi se vzpostavilo enotno kandidatno listo o kateri bi se glasovalo, hkrati pa bi v okrajih glasovali za posameznega poslanca – nekakšna kombinacija liste in preferenčnega glasu. S tem bi povečali možnost izbire, prav tako pa bi volivci dejansko lahko vedeli koga volijo – sedaj tega ne vedo. Prav tako se zavzemamo za uvedbo nekaterih varovalk, kot je na primer omejitev mandatov poslancev na dva zaporedna mandata. V tem mandatu smo že razpravljali o uvedbi odpoklica županov, kjer je to zaradi večinskega volilnega sistema seveda lažje vzpostaviti. Vendar menim, da bi z uvedbo preferenčnega glasovanja in vpeljavo glasovanja po listah odpoklic lahko uvedli tudi za poslance. S takšnim volilnim sistemom bi verjetno lahko identificirali kdo naj nastopi mandat, če je določen poslanec odpoklican. Odpoklic poslancev seveda ni mogoč s trenutnim volilnim sistemom, kjer ni mogoče identificirati volivcev v tem smislu, da bi lahko določili koliko volivcev mora glasovati za oz. proti odpoklicu poslanca. V tem so verjetno tudi vzroki oz. razlogi zakaj so ljudje vedno bolj odtujeni od politike in tudi nimajo več interesa udeleževati se volitev. Enostavno ni več tega stika z Državnim zborom in poslanci, ki bi dejansko predstavljali voljo ljudi. Poslanci so sedaj predvsem sredstvo in so v lasti svojih strank, po navodilih katere tudi delujejo v parlamentu. Zaradi tega se v Levici zavzemamo predvsem za zagotovitev neke demokratizacije volilne sistema.

5. Število občin se je od osamosvojitve naprej konstantno povečevalo, število občin se je iz 60 povzpelo na 212 leta 2013. Takšno povečanje števila občin je bilo mogoče med drugim tudi zaradi tega, ker je Državni zbor večkrat znižal pogoje za občino. Zaradi majhnosti nekaterih občin se dogaja, da le-te svojih nalog ne morejo ustrezno opravljati, stroški za njihovo delovanje pa so nesorazmerno visoki. Morebitno rešitev predstavlja tudi prenos dela pristojnosti na pokrajine (kot druge stopnje lokalne samouprave), ki smo jih v Ustavo zapisali že leta 2006, vendar izvedbenega zakona Državni zbor še ni sprejel. Se vam zdi trenutna ureditev in število občin primerno, na kakšen način bi urejali trenutno problematiko in ali podpirate uvedbo pokrajin?

Verjetno se vsi v tej državi strinjamo, da je reforma lokalne samouprave nujno potrebna. V Levici menimo, da nam rešitev ponuja ravno regionalizacija oz. uvedba druge stopnje lokalne samouprave. Menim, da to lahko odpravilo večji del težav, s katerimi se trenutno srečujejo občine.

Res je, da je imel porast števila občin različna ozadja, a se je hkrati potrebno zavedati, da je težava tudi v tem, da država občinam nalaga vedno več bremen, hkrati pa jim zmanjšuje finančna sredstva. S tem, ko jemljemo občinam finančno samostojnost, jim seveda onemogočimo izvajanje osnovnih nalog. Vsako leto ob sprejemanju proračuna tako dobivamo pisma občin, ki zahtevajo povišanje povprečnine. Zaradi tega bi bilo potrebno na tem področju narediti dve stvari. Vzpostaviti bi bilo potrebno ustrezne pokrajine, ki bi posamezne občine združile in na katere bi prenesli del pristojnosti občin. Del osnovnih nalog občin, pa bi bilo potrebno vrniti državi. S tem mislim predvsem na področje izobraževanja, se pravi vrtci in osnovne šole bi morali biti pod okriljem države in ne občin. To bi občine v določeni meri razbremenilo, prav tako pa bi jim omogočilo, da se ukvarjajo z reševanjem lokalnih problemov.

Glede števila občin pa menim, da če smo lahko ob osamosvojitvi shajali s 60 občinami bi tudi sedaj lahko shajali z malce večjim številom le teh. Seveda bi rad opozoril, da tudi premajhno število občin prinaša svoje pasti. Če je določena občina prevelika, potem težko pokriva svoj teritorij, zaradi svoje raznolikosti pa tudi ne more ustrezno skrbeti za vse dele občine. Tako, da verjetno bi bilo smotrno deloma zmanjšati število občin oz. jih združiti. Vendar pa to ne sme iti predaleč, saj vemo, da so bile občine vsaj nekatere občine ustanovljene tudi zaradi tega ker je lokalna samouprava prišla do te točke, da ni več funkcionirala na način kot bi morala. Vseeno pa bi rad podaril, da je to nek drugoten problem,

najprej je potrebno občine povezati na ravni pokrajin oz. regij kot druge stopnje lokalne samouprave kar bi rešilo večino trenutnih težav.

6. Z razmahom uporabe družbenih omrežji smo po svetu in doma priča povečani prisotnosti sovražnega govora na katerega se pristojne institucije (tožilstvo in policija) ne odzivajo v zadostni meri. Ali se vam zdi količina sovražnega govora v javnem diskurzu problematična, kaj sovražni govor za vas sploh je, do kakšne mere bi omejevali svobodo govora in ali menite, da pristojne institucije (tožilstvo in policija) sovražni govor v zadostni meri preganjajo?

Težavo sovražnega govora na spletu zaznava tudi varuh človekovih pravic, vsako leto pa temu nameni tudi posebno poglavje v svojem poročilu, ki ga predstavi Državnemu zboru. Zaradi tega smo predlagali, da bi splet obravnavali kot javni prostor, kar bi dalo več pristojnosti tožilstvu in policiji, da bi se te pojave lažje naznanjalo in jih potem tudi ustrezno sankcioniralo. Vendar pa politične volje za takšno spremembo v Državnem zboru na žalost ni bilo.

Za sovražni govor gre v primeru kadar nekdo, ki je na položaju moči in s tem mislim na nekoga, ki je v družbi privilegiran, s svojim govorom napada nekoga, ki je v podrejenem položaju. Če govorimo o politiki, je vsak politik zagotovo na položaju moči, zaradi česar bi moral vsak govor, ki je uperjen proti šibkejšim obravnavati kot sovražni govor. Zavedam se, da je to definicija s katero se marsikdo ne strinja, oziroma, ki nima enotne podpore. To se vidi tudi v Državnem zboru, kjer predvsem desnica, kadar govori o beguncih izvaja sovražni govor, na katerega pa se nihče ne odzove – to se mi zdi zaskrbljujoče. Tukaj mislim predvsem na vodje delovnih teles in konec koncev tudi na predsednika Državnega zbora, ki bi na takšne izjave moral odreagirat, vendar tega ne storijo. Pojav sovražnega govora seveda ni nekaj novega, naj samo spomnim na problematiko izbrisanih in pa na problematiko Romov, marsikdo je imel veliko za povedati okoli Romov. Da o tem kakšna so stališča določenih oseb do priseljencev iz bivših jugoslovanskih republik sploh ne govorim.

Menim, da imamo s sovražnim govorom takšne probleme tudi zaradi tega, ker je toleranca do takšnih vsebin previsoka. K visoki toleranci pripomore tudi to, da policija in tožilstvo premalokrat intervenirata. Seveda pa je del krivde tudi na nas, uporabnikih družbenih omrežji, ki zaznavamo in sprejemamo takšne vsebine, vendar se nanje ne odzovemo s prijavo na policijo. Sam sem recimo že večkrat naznanil sum kaznivega dejanja zaradi različnih tвитov ali pa objav na Facebooku – na Facebooku lahko recimo tudi njim prijaviš kakšno objavo, ki se ti zdi problematična in jo po tem oni obravnavajo. Nedvomno je del odgovornosti tudi na nas samih, da sovražni govor prepoznamo in ga tudi ustrezno prijavimo.

Glede vprašanja omejevanja svobode govora menim, da je tehtnica pri nas še vedno precej nagnjena v smer svobode govora. Med sovražnim govorom in svobodo govora moramo postaviti jasno ločnico, saj velikokrat naletimo na primere, ko se sovražni govor upravičuje prav s svobodo govora. Na koncu pa se te, ki širijo sovražni govor, prikazuje celo kot žrtve omejevanja človekovih pravic.

Sovražni govor lahko zmanjšamo v prvi vrsti s tem, da otroke že od malega vzgajamo v neki odprtosti ter seveda v razumevanju, da je kakršnakoli diskriminacija nedopustna. To bi morali početi predvsem vrtci in šole, saj se da v tem času narediti največ – nekateri vrtci in šole to že sedaj zelo dobro počno. Se pravi na dolgi rok je potrebno že mlade generacije naučiti to, da moramo biti kot družba bolj strpni in predvsem odprti. Seveda pa je po drugi strani problem, da če lahko tvitaš in izjavljaš takšne stvari in ni zaradi tega nobenih posledic, potem s tem ne sporočamo, da je s sovražnim govorom nekaj narobe. Tako, da je definitivno potrebno problematiko sovražnega govora reševati tako z vzgojo kot tudi z zakonodajo – neka kombinacija obojega je verjetno najboljša.

7. V politiki in gospodarstvu večino vodilnih položajev še vedno zasedajo moški. Razmerje je diametralno nasprotno v sodstvu (predvsem okrajna in okrožna sodišča) in vzgoji in izobraževanju. Se vam zdi, da je pretirana zastopanost enega spola na določenem področju problematična in kakšno je vaše stališče glede uvedbe spolnih kvot, če se z njimi ne strinjate, na kakšen način bi reševali to problematiko?

Če začnem s širšega vidika, nesprijemljivo je, da je katerikoli spol na določenem področju bolj reprezentiran od drugega. Pri tem ni problem samo sodstvo, tudi na univerzi je ločnica med moškimi in ženskami jasna. Ženskam se pot na univerzi ustavi pri docenturi oz. izredni profesuri, medtem ko so redni profesorji in rektorji, še vedno po večini moški. Enako velja za vzgojo, jaz ne vidim razloga zakaj bi morale biti vzgojiteljice ali učiteljice ženske. To ni neko naravno stanje ampak odraz tega, kar je ta patriarhalna logika v družbi proizvedla – segmentirala je določene poklice. Sedaj govorim o fenomenu, ki traja tisočletja, zaradi česar družbe s tega vidika ni mogoče spremeniti čez noč. Prav tako ni mogoče pričakovati, da se bo zastopanost obeh spolov izenačila brez določenih posegov zakonodajalca. Zaradi tega na tej točki rabimo nekakšno obliko pozitivne diskriminacije, pri čemer kvote predstavljajo eno izmed možnosti.

Kar se tiče Državnega zbora smo videli, da je uvedba spolnih kvot prinesla večjo zastopanost žensk v parlamentu, tako da spolne kvote očitno delujejo. Potrebno bi bilo tudi razmisliti o tem, da se na kandidatnih listah ne zahteva zgolj 35% zastopanost enega spola, ampak da sta oba spola dejansko izenačena. Seveda imamo tukaj tudi problem v katere okraje stranke postavljajo kandidatke in kandidata, saj vemo, da so nekateri kraji za določene stranke izvoljivi in drugi niso. Tako, da bi bilo tudi s tega vidika potrebno spremeniti trenutno ureditev na način da bi bila tudi izvoljivost kandidatov in kandidatk v večji meri zagotovljena.

V Levici podpiramo uvedbo spolnih kvot tako v zasebnem kot tudi v javnem sektorju. Predvsem je to potrebno vpeljati v gospodarstvu, kjer enostavno ni nobenega razloga, da bi bili na vodilnih položajih zgolj moški. To, da so vodilni položaji bolj primerni za moške kot za ženske, pa je tako ali tako konstrukt patriarhalne družbe.

8. V Sloveniji je zaupanje javnosti v delovanje sodnega sistema zelo nizko. Sodni postopki trajajo predolgo, kazenske zadeve padajo zaradi procesnih napak, odločitve sodišče se ljudem zdijo nepravilne. V zadnjem mandatu smo bili priča t. i. Klemenčičevi reformi, ki je med drugim želela uvesti enotnega sodnika na prvi stopnji, skrajšati postopke, povečati preglednost dela sodišč in spremeniti kazenski postopek, ki pa v delu ni uspela. Kako bi ocenili trenutno stanje v pravosodju in kakšne spremembe predlagate na tem področju?

Govoriti o Klemenčičevi reformi kot o reformi je napačno. S Klemenčičevo reformo smo dobili cel kup novel sistemske zakonodaje, ki pa ni prinesla nobene jasne reforme pravosodnega sistema. Glavni problem nezaupanja v sodstvo in dolgotrajnosti postopkov je v razslojenosti družbe. Vedno poudarjam, da imamo v Sloveniji v bistvu dve pravni državi oz. dva pravna sistema. En sistem velja za bogate, drug sistem pa za tiste, ki so manj premožni. To se lepo vidi ravno pri tem, da tisti, ki uspejo zavlačevati postopke z nekimi procesnimi triki na koncu niso obsojeni. Vendar pa lahko to storijo zgolj tisti, ki si lahko privoščijo drage odvetniške ekipe, ki znajo dobro in pravočasno vlagati razne procesne zahtevke, s čemer zavlačujejo postopek, da ta na koncu zastara. Na drugi strani imamo cel kup navadnih smrtnikov, ki si odvetnika ne morejo privoščiti ali pa sploh niso dovolj seznanjeni s pravicami, ki jih

imajo. To je eden izmed osnovnih problemov našega pravosodja, zaradi česar se zdi ljudem tudi nepravilno.

Levica je tako že v tem mandatu predlagala, da se institut brezplačne pravne pomoči razširi in se s tem naredi sodne postopke bolj dostopne tudi za tiste ki nimajo po eni strani znanja kako se teh zadev lotevat in po drugi strani denarja za odvetniške storitve. Za to se bomo zavzemali tudi v novem mandatu.

9. Ministrstvo za pravosodje je strokovni javnosti poslalo osnutek Zakona o pravosodnem izpitu, ki spreminja trenutno ureditev Pravniškega državnega izpita. Osnutek zakona za sprejem na pripravništvo (po novem pravosodno usposabljanje) uvaja vstopni izpit, posodablja poteka pripravništva in zmanjšuje število mest za pripravnike na sodiščih – sodišča bodo usposabljala zgolj tiste pripravnike, ki so potrebni za državne službe v pravosodju. S tem želi država zmanjšati pritisk na sodnike, ki usposablajo pripravnike in preprečiti financiranje usposabljanja pravnikov za potrebe zasebnega sektorja. Kakšno je vaše stališče o osnutku zakona in na kako bi vi uredili postopek pravosodnega pripravništva?

V prvi vrsti menim, da bi moral biti pravosodni izpit dostopen vsem, zaradi česar ne vidim kako bi različna omejevanja njegove dostopnosti lahko prispevala h kakšnemu premiku na bolje. Z omejevanjem dostopnosti pravosodnega izpita bi po mojem mnenju zgolj še povečali razslojenost med študenti prava, ki je že sedaj velika. Če spomnim zgolj na lanski oz. predlanski predlog odvetniške zbornice, ki je želela zvišati članarino, s čemer bi marsikomu onemogočila, da bi postal odvetnik in če ob temu izpostavim še brezplačna pripravništva, ki si jih lahko privoščijo opravljati zgolj tisti, ki so dobro materialno situirani, smo že pri tem, da si študij prava lahko privoščijo zgolj tisti, ki so iz premožnejših družin. Tisti v slabšem finančnem položaju so tako že v štartu v bistveno slabšem položaju, kar se mi zdi nedopustno. Trenutna ureditev se mi zdi zaradi tega diskriminatorna, saj osebe s slabšim finančnim položajem sploh ne morejo začeti kariere v odvetništvu oz. se ta hitro konča.

V Levici se zavzemamo tudi za to, da bi bilo pripravništvo ustrezno pravno urejeno in bi predstavljalo neko delovno razmerje, ki bi moralo biti tudi ustrezno plačano, ne pa da pripravniki opravljajo pripravništvo zastonj.

Glede digitalizacije opravljanja pravosodnega izpita, se z njo v Levici absolutno strinjamo. Menim, da je to, da se spise piše na roke in to, da je potrebno s sabo na pravosodni izpit nositi knjige nepotreben anahronizem. Tudi sodnik, ki se bo z določenim primerom ukvarjal ne bo šel po zakone v knjižnico, ampak jih bo pogledal na Pravno informacijskem sistemu, tako da menimo, da je absolutno potrebno iti v korak s časom.

10. Zaupanje ljudi v politiko je še nižje kot zaupanje ljudi v pravosodje. Vse od osamosvojitve naprej je opazen trend zmanjševanja volilne udeležbe, pri volitvah v Evropski parlament ni presegla niti 30%. Mislim, da se lahko vsi strinjamo, da je takšna apatija ljudi problematična. Na kakšen način nameravate vi reševati problematiko visokega nezaupanja v politiko in nizke volilne udeležbe, je rešitev morda uvedba obvezne volilne udeležbe?

Ne vem če je pravi odgovor na apatičnost ljudi in nizko volilno udeležbo uvedba obvezne volilne udeležbe. Sam bi šel po drugi poti, če zelo plastično predstavim, nekdo, ki je na »minimalcu« oz. prejema socialno pomoč, ki opaža razlike recimo v sodnem sistemu, pa zdravstvenem sistemu in konec koncev tudi v izobraževanju, po mojem mnenju vidi politiko kot nekaj odtujenega. Politične

predstavnike dojema kot predstavnike nekakšnega *establishmenta* oz. kot del elit, ki so popolnoma odtujeni od državljanek in državljanov. Menim, da je to ključen razlog za apatijo, ki pa jo je politika sama proizvedla, saj se ni v zadostni meri menila za dejanske težave prebivalk in prebivalcev.

Prepričan sem, da se bodo ljudje v trenutku, ko ne bodo več razmišljali ali se je boljše preseliti v tujino ali ostati v Sloveniji oz. ko bodo vedeli, da se da z delom normalno preživeti, začeli bolj posvečati političnim vprašanjem in se tudi udeleževati volitev. Zdi se mi, da neka prisila ne bo prinesla pozitivnih sprememb – potrebna je neka resna reforma politike.

11. Evropska unija se je v zadnjih letih znašla na razpotju. Nekatere države si želijo tesnejšega povezovanja na vseh področjih, medtem ko si druge prizadevajo ohraniti čim več suverenosti. Evropska komisija je kot odgovor sprejela belo knjigo o prihodnosti EU, ki predpostavlja pet možnih scenarijev. Menite, da bi morala iti EU po poti federalizma, da bi morali ohraniti status quo ali se zavzemati za manj povezovanja oziroma izstop iz EU?

Zdi se mi, da je bila Evropska unija ob svoji vzpostavitvi nek pozitiven projekt, pri čemer pa je šlo na neki kasnejši točki vse zelo narobe. Glavni problem vidim v vzpostavitvi enotne monetarne unije, ki državam članicam onemogoča, da bi svojo fiskalno politiko prilagodile dejanskim okoliščinam v svoji državi. Fiskalna politika se vodi centralno predvsem v korist večjih držav članic, konkretno Francije in Nemčije. To je verjetno glavni problem Evropske unije, torej, da države članice nimajo finančne samostojnosti v tem smislu, da bi lahko regulirale lasten finančni trg.

Drug problem Evropske unije je v tem, da je postala zelo nedemokratična institucija. Na eni strani imamo Evropski parlament, ki sicer sprejema določeno zakonodajo, a ta po svoje ni tako zelo obvezujoča, na drugi strani pa imamo popolnoma nedemokratičnost v instituciji Evropske komisije, ki ni izvoljena ampak je imenovana. V bistvu je koncept Evropske unije ugrabil ravno finančni kapital oz. trg zaradi česar se mi zdi, da nobena od predlaganih opcij v tej beli knjigi ni najboljša. Verjetno je potrebno največ pozornosti na tej točki nameniti ravno reformaciji monetarne unije, za kar sicer dvomim, da je mogoče. Tako da najbrž bi moral biti eden od korakov njena odprava ali pa vsaj takšna ureditev, ki bi dajala državam članicam večjo samostojnost na tem področju.

Glede federalizacije menim, da to ni prav način, saj bi se morala Evropska unija spremeniti tako, da bi imele države članice več samostojnosti in ne manj. Predvsem na področju regulacije in zakonodaje, saj Evropska unija sprejema mnoge akte, ki imajo več negativnih kot pozitivnih učinkov. Problem Evropske unije vidim tudi v tem, da je njena osnovna naloga zagotavljanje skupnega trga, kar je v zadnjem času vidno z vzpostavitvijo PESCA, ki je verjetno posledica pritiska vojaške industrije, medtem ko se pozablja na, sodelovanje med državami, zagotavljanje miru in skrb za svobodnejšo družbo.

Menim, da bo potrebno kmalu začeti razmišljati tudi o planu B, če rešitev za te probleme ne bomo našli. Na tem mestu bi rad poudaril, da se v zadnjem času Evropska unija ne more poenotiti ravno do najpomembnejših tematik, zaradi česar tudi ne more vzpostaviti neke skupne politike. To smo lahko v preteklih letih zelo jasno videli v okviru begunske krize, kjer Evropska unija ni znala najti skupnega stališča oz. delovati na nek povezovalen način. Zaradi tega se odpira dvom ali je Evropska unija v trenutnem stanju sploh zmožna reševati konkretna vprašanja kot sta revščina in okoljske spremembe. Zdi se kot, da Evropska unija stopica na mestu in se ohranja predvsem še zaradi enotnega trga, kar je najbolj v interesu velikim državam. Zdi se mi, da Evropska unija zgolj kot projekt enotnega trga ne more preživeti in bo slej kot prej odmrla, če ne bo zmožna odgovoriti tudi na druga pereča družbena vprašanja.

12. Študentska organizacija Slovenije kljub sodbi Vrhovnega sodišča v kateri je odločilo, da je ŠOS oseba javnega prava, še vedno trdi, da gre za osebo zasebnega prava, zaradi česar je njihovo poslovanje veliko manj transparentno. Kako bi vi uredili položaj ŠOS in ali predlagate tudi kakšne druge spremembe na tem področju?

Menim, da je izvorni greh ravno opredelitev ŠOSa kot osebe zasebnega prava. Zaradi tega smo že dvakrat v tem mandatu predlagali, da se v Zakon o skupnosti študentov jasno zapiše, da je ŠOS oseba javnega prava. To bi verjetno povzročilo, da bi se lahko ŠOS sam demokratiziral, ker vemo, da je to ena od institucij, ki je najbolj ne transparentna v svojem delovanju. To pa lahko počne ravno zaradi tega, ker se lahko skriva za to politiko poslovne skrivnosti. Zaradi tega je to po mojem mnenju prvi korak, ki ga je potrebno narediti.

Za kasnejše delovanje ŠOSa pa mislim, da se s tem ne bi smel v tolikšni meri ukvarjati zakonodajalec, temveč predvsem študentje sami. ŠOS bi moral tudi spremeniti svojo ustavo in s tem doseči ustrezno zastopanost študentov. Predvsem bi mora spremeniti svojo logiko iz tega bolj poslovnega načina delovanja v neko bolj skupnostno delovanje, saj se tudi zakon imenuje Zakon o skupnosti študentov. Prioritetna naloga ŠOSa bi tako morala biti skrb za študente in študentke, ne pa udejstvovanje na trgu.

13. V politiki že nekaj časa poteka diskurz o vprašanju obstoja in obsega zasebnega šolstva. Pri tem se zastavlja tudi vprašanje financiranja zasebnega šolstva iz javnih sredstev in akreditacije izvajanih programov. Kakšno je vaše stališče do zasebnega šolstva in v kolikšni meri bi morala država sofinancirati izvajanje javno akreditiranih programov?

Naše stališče je enako za vse ravni izobraževanja in to je, da tam kjer obstaja javni zavod, ki ponuja določeno stopnjo izobrazbe, ni nobene potrebe po uvedbi zasebnega zavoda. Takšno stališče bi moralo biti tudi jasno zapisano v zakonodaji. Torej dopustiti, da se ustanavlja zasebne zavode, pri čemer se jih lahko ustanovi kolikor se jih hoče, vendar ne na področju, kjer je že dostopen javni sistem izobraževanja. Definitivno pa ti zasebni zavodi ne smejo biti financirani iz javnih sredstev. Odločitev za zasebno šolo mora biti tako predvsem odločitev posameznika, vendar pa naj za takšno odločitev potem ne plačuje država.

Glede visokega šolstva menim, da tri oz. pogojno štiri univerze, ki jih financira država ponujajo vse osnovne programe in izobraževalne smeri, zaradi česar ne vidim neke potrebe po drugih univerzah oz. fakultetah. Pri nas se pogosto zgodi tudi, da je veliko teh zasebnih fakultet ustanovljenih z namenom zaslužka in ne z namenom izobraževanja študentov – to se mi zdi problematično.

14. Študentski delo prinaša mnogo ugodnosti za študente in delodajalce, zaradi česar je mnogo mladih motiviranih, da ohranijo status študenta čim dlje – problematika fiktivnih vpisov. Študentsko delo, ki je namenjeno opravljanju občasnih del v času študija tako v mnogih primerih predstavlja nadomestilo za redno zaposlitev. Se vam zdi trenutna ureditev študentskega dela primerna in na kakšen način bi reševali problematiko fiktivnih vpisov?

Menim, da bi morala biti osnovna naloga študenta to, da študira, študentsko delo pa bi bilo potrebno razumeti kot nekakšno obstransko dejavnost oz. nek dodaten vir prihodkov. Ko postane študentsko delo osnovni vir prihodkov ne moremo več govoriti o študentskem delu temveč o delovnem razmerju. Pri tem bi rad opozoril na to, da se fiktivni vpisi ne dogajajo zaradi tega ker bi študentje želeli delati preko študentske napotnice, ampak predvsem zaradi tega ker je trg dela tako neizprosno, da po

končanem študiju enostavno ni dovolj zaposlitev oz. so ponujene zgolj neke prekarne oblike dela. Če bomo ukinili študentske napotnice, bodo ti isti študentje prisiljeni delati preko različnih s.p.-jev – zgolj z ukinitvijo oz. spremembo študentskega dela rezultatov verjetno ne bomo dosegli.

V prvi vrsti bi bilo potrebno zamejiti vse prekarne oblike dela oz. jih narediti za delodajalce manj atraktivne, saj se bodo šele tedaj delodajalci odločali za redno zaposlovanje. in tako naprej – to bo tudi znižalo fiktivne vpise. K zmanjševanju študentskega dela bi definitivno pripomogla tudi ustrezna štipendijska politika, ki bi omogočila, da študentom s slabšim finančnim stanjem med študijem za preživetje ne bi bilo potrebno delati. Eden izmed nujnih ukrepov je verjetno tudi ustrezna ureditev študentske stanovanjske politike, bodisi z večjim številom sob v študentskih domovih ali z uvedbo stanovanjskih zadrug, ki bi omogočale, da bi po neprofitnih in normalnih najemninah študentje lahko najemali stanovanja. Hkrati s tem je potrebno zagotoviti tudi res brezplačno šolstvo, saj se pogosto dogaja, da so vpisnine, ki naj bi bile zgolj nek administrativni strošek v resnici tako visoke, da predstavljajo že nekakšne šolnine. To so po mojem mnenju štirje ukrepi s katerimi bi zmanjšali število fiktivnih vpisov in tudi pozitivno vplivali na sam trg dela.

Če se vrnem še na ureditev študentskega dela menim, da bi moral osnovni princip biti, da se urna postavka zviša vsaj na raven minimalne plače, prav tako pa bi študentje morali biti upravičeni do povrnitve stroškov prevoza na delo in malice. Za študentsko delo bi morali delodajalci seveda plačati tudi vse prispevke, kot je to urejeno pri drugih oblikah dela. Tako da rešitev je, čeprav se morda sliši nekonsistentno, ravno v tem, da bi študentsko delo po pravicah približali redni zaposlitvi. Ne z razlogom, da bi s tem spodbujali neko prikrito delovno razmerje, temveč zaradi tega, da študentsko delo postane neko občasno delo, kar po definiciji študentsko delo tudi je. Smiselno bi bilo razmisliti tudi o časovni omejitvi študentskega dela, saj če nekdo dela 40 ur tedensko potem enostavno ne gre za študentsko delo in bi takšno delo moralo pasti pod ZDR.

15. Kakšne spremembe na področju študija in študentskih zadev želite doseči v naslednjem mandatu?

Kot sem že prej omenil je potrebno študij olajšati predvsem v socialnem smislu. Se pravi v prvi vrsti zagotoviti brezplačno šolstvo tudi z odpravljanjem šolnin, ki so skrite v vpisninah in drugih administrativnih pristojbinah. Prav tako je potrebno ponovno preiti na polno financiranje doktorskega študija s strani države, da doktorski študij ni nekaj kar si lahko privoščijo zgolj nekateri. Enako velja tudi za plačevanje izpitov in podobne stvari. Potem pa je tu še vprašanje ustrezne štipendijske in stanovanjske politike o kateri smo govorili že pri prejšnjem vprašanju.

Druga pomembna stvar pa je tudi demokratizacija delovanja univerze kot take. Več poudarka je potrebno dati strokovnim telesom znotraj univerze in manj upravnim. S tem bi dosegli, da se zmanjša oz. izniči korporativno upravljanje univerze in se da večji vpliv stroki. Zavzemamo se za ustrezno spodbujanje vseh znanstvenih področji, se pravi, da nimamo več te logike, ki jo večkrat zasledimo predvsem s strani šolskih ministrov, da je potrebno študente usmeriti v poklice, ki jih država oz. družba potrebuje. Študentom bi bilo potrebno omogočiti, da v prvi vrsti študirajo tisto kar jih zanima, naloga države pa je, da poizkuša potem ta različna področja povezovati oz. spodbujati multi in interdisciplinarnost.

Na intervju smo povabili stranke, ki jim je februarska anketa Ninamedie kazala možnost preboja v parlament.¹ Mnenja izražena v prispevku ne odražajo nujno mnenja uredništva oz. avtorjev.

---

¹ AKTUALNA VPRAŠANJA – FEBRUAR 2018, URL: <http://ninamedia.si/arhivi/461> (22. maj 2018)